

СТАНОВИЩЕ

във връзка с обявления от ЮЗУ „Неофит Рилски“ (ДВ, бр. 42/12. 05. 2020 г.) конкурс за редовен професор по професионално направление 2.1. Филология (Българска литература (Съвременна българска литература))

Основание за написване: Заповед № 917/24. 06. 2020 г. на ректора на ЮЗУ „Неофит Рилски“

1. Обобщени данни за научната продукция и дейността на кандидата

От подадените в законоустановения срок документи е видно, че единственият кандидат за конкурса е доц. д.ф.н. Албена Кирилова Вачева, преподавател в Катедрата по литература на ЮЗУ „Неофит Рилски. Доц. Вачева е завършила специалност „Българска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“. През 1996 г. защитава докторска дисертация на тема: „Особености на драматичното самосъзнание и структура на лирическия изказ в българската поезия от 70-те и 80-те години на XX век“. През 2013 г. получава научната степен „Доктор на науките по филология“. Темата на дисертацията е „Жените писатели в българската литература през първата половина на XX век: Идеологии на публичността и стратегии на писането“. От 1992 г. работи в ЮЗУ „Неофит Рилски“ като хоноруван асистент, асистент и главен асистент. През 2004 г. е избрана за доцент. Работила е като лектор по български език и литература в университета в гр. Люблин, Полша. От приложената справка е видно, че тя е разработила лекционни курсове по 9 задължителни и избираеми дисциплини в бакалавърски и магистърски програми. Научен ръководител е на двама докторанти. Има многобройни участия в конференции в страната и чужбина, както и в 16 научни проекта. Зам.-главен редактор е на електронното издателство и списание LiterNet.

2. Оценка на научните и на практическите резултати и приноси на представената за участие в конкурса творческа продукция

Доц. Албена Вачева предлага за рецензиране 2 монографии: „Социализмът: памет и разказ“ и „Очеркът в модерната българска литература“, три студии и 14 статии. Както се вижда, в количествено отношение представената научна продукция е повече от достатъчна. Забягвайки напред, смятам, че в качествено отношение също.

Интересите на доц. Албена Вачева, както е видно от представените текстове, а и от осезателното ѝ присъствие в специализираната периодика, са в няколко области: история на българската литература; литература, писана от жени; теория на жанра. Те напълно се вписват в профила на обявения конкурс за редовен професор.

Монографията „Социализмът: памет и разказ“ коментира начините, по които мемоаристиката и художествената проза от последните тридесетина години интерпретират живота на хората в епохата на социализма. Акцентът е поставен върху това как се оперира с проблеми, които все още са част от ежедневието ни. Както отбелязва доц. Вачева, прочитът на текстовете е направен през теориите за корелациите между телесното и социалното, показващи дисциплиниращите техники на властта. Прочитът и на мемоарните текстове (глава 1.), и на романите за социализма (глава 2.) е максимално отворен. Стремежът е да се впише литературата в конструирането на все още недосъздадения разказ за близкото социалистическо минало. Отсъствието на такъв разказ, както много добре е показано и в статията „Музеификация на близкото минало – носталгиите и дефицитите на паметта“, води до емоционално, а не рационално осмисляне на миналото; то се осмисля предимно като соцносталгия. Всъщност цялата представена от доц. Вачева научна продукция се обединява от античната идея за мимезиса – литературата

като отражение, подражание, претворяване, пресътворяване на действителността – тезите на Платон и Аристотел са коментирани и в двете монографии. Така избраният подход дава основание да се коментират текстове с различна естетическа стойност, обединени от няколко смислови ядра, които очертават разказа за близкото минало: страхът, болката, сексът и властта, мълчанието, антропологията на пространството.

Монографията „Очеркът в модерната българска литература“ е, доколкото ми е известно, единственото в съвременното българско литературознание системно изследване на очерка като литературен жанр. Акцентът отново е поставен не толкова върху поетиката, колкото върху прагматиката на текста. Самата природа на жанра, както добре е показано в 1. глава, допуска и предполага силно идеологическо влияние, което, цитирам, „взема надмощие именно заради актуалността, към която се стреми“. В исторически план Албена Вачева изследва три периода в развитието на очерка в българската художествена литература и в публицистиката: края на 19. – началото на 20. век, 30-те и 40-те години на 20. век, очеркът от времето на социализма (1945 – 1989). Аргументирано и пълно са очертани промените в тематиката, съществуването и трансформациите на жанра в новите медийни контексти (периодичен печат, радио) през 30-те години; топлата връзка между очерка и теорията на социалистическия реализъм във времето след 1944 г. Албена Вачева е избегнала изкушението на иронично-снизходителния или пък осъждащ поглед към текстове на очерци и/или техните автори. Изследователската цел е да се проследи поетиката и прагматиката на очерка в различни исторически контексти и – като следствие – да се реконструира това, което по същество е смислов център и на двете монографии на Албена Вачева – разказът за миналото. Вярно намерените обединяващи ядра: *Врагове и граници, Икономика на съревнованието, Опитът на братския съветски съюз*

и другите братски народи, Литературата за земята и хората придават плътност и убедителност на изследването на очерка от времето на социализма.

Студиите и статиите, които Албена Вачева предлага, детайлизират и уплътняват профила ѝ на изследовател, зададен в двете монографии. Част от тях могат да бъдат възприети като апробация на темите и подходите, структурирали монографиите. Сред останалите бих отличил „Сатирата на Райко Алексиев и неканоничната страна на „високите идеали“ на модерната нация“ и „Първата Мис България: променящият се образ на жената и модерната масова култура“, които отново демонстрират уменията на Албена Вачева да изгражда увлекателен разказ за миналото, основан върху много добре теоретически мотивиран анализ на литературни и културни артефакти.

Такъв разказ, но със съзнателно търсен акцент върху феминизма и женската литература, откриваме в статиите „Жените и еманципаторските проекти на българската модерност“, „Любов и социални норми“, „Любовта на отхвърлените като престъпление“, „Женският салон и контекстите на националната литературна памет“.

3. Заключение

Въз основа на направения преглед на научната продукция убедено препоръчвам на Научното жури да присъди на доц. д.ф.н. Албена Вачева, преподавател в Катедрата по литература на ЮЗУ „Неофит Рилски“, научното звание „професор“ в професионално направление 2.1. Филология (Българска литература (Съвременна българска литература)).

Благоевград,

08. 09. 2020 г.

(проф. д-р Стилиян Стоянов)

OPINION

in connection with the competition for a full professor in a professional field announced by SWU "Neofit Rilski" (SN, issue 42/12. 05. 2020) 2.1. Philology (Bulgarian Literature (Contemporary Bulgarian Literature))

Grounds for writing: Order № 917/24. 06. 2020 of the Rector of SWU "Neofit Rilski"

1. Summary data on the scientific production and the activity of the candidate

From the documents submitted within the statutory deadline, it is evident that the only candidate for the competition is Assoc. Prof. D.Sc. Albena Kirilova Vacheva, lecturer at the Department of Literature at SWU "Neofit Rilski.

2. Evaluation of the scientific and practical results and contributions of the creative production submitted for participation in the competition

Assoc. Prof. Albena Vacheva suggests for review 2 monographs: "Socialism: Memory and Narrative" and "The Sketch in Modern Bulgarian Literature", three studies and 14 articles.

The monograph "Socialism: Memory and Narrative" focuses on the ways in which memoirs and fiction in recent years have interpreted the lives of people in the socialist era. The emphasis is on how to deal with problems that are still part of our daily lives.

They comment on texts united by several semantic fields: fear, pain, sex and power, silence, the anthropology of space.

The monograph "The Sketch in Modern Bulgarian Literature" is a systematic study of the Sketch as a literary genre. The very nature of the genre assumes and presupposes a strong ideological influence, which "takes precedence precisely because of the relevance to which it aspires." Historically, Albena Vacheva explores three periods: the end of the 19th century- beginning of the 20-th century, the 30s and 40s of

the 20th century, an essay of the time of socialism (1945 - 1989). The research object is to trace the poetics and pragmatics of the essay in different historical contexts and - as a consequence - to reconstruct what is essentially the center of meaning of both monographs of Albena Vacheva - the story of the past.

The studies and articles that Albena Vacheva suggests detail and consolidate her profile as a researcher, given in the two monographs. Some of them can be perceived as an approbation of the topics and approaches that structured the monographs. Among the others, I would like to highlight "The Satire of Rayko Alexiev and the Non-Canonical Side of the" High Ideals "of the Modern Nation" and "The First Miss Bulgaria: The Changing Image of Women and Modern Mass Culture."

Deliberately sought emphasis on feminism and women's literature, we find in the articles "Women and the emancipatory projects of Bulgarian modernity", "Love and social norms", "Love of the rejected as a crime", "Women's Salon and the contexts of national literary memory".

3. Conclusion

Based on the review of the scientific production, I strongly recommend the Scientific Jury to award Assoc. Prof. Albena Vacheva D.Sc., lecturer at the Department of Literature at SWU "Neofit Rilski", the scientific title "Professor" in the professional field 2.1. Philology (Bulgarian literature (Contemporary Bulgarian literature)).

Blagoevgrad,

September 8, 2020

(Prof. Stilian Stoyanov, Ph.D)

